

מהודדין בפ"ך

עיונים בפרשת השבוע

גליון תתקנ"ב ראש השנה האזינו שובה

זה היום תחילת מעשיך. עבר עלינו שנה מטלטלת. שמחת תורה נלקח מאיתנו. הקב"ה דבר בצורה חזקה, אני דורש ש"תופשי תורה ידעוני", שנתקן את המידות ונתנהג באופן שעל כל צעד ושעל נהיה מקדשי שם שמיים. לא ייאמן איזה מהפכה התחילה בשנה שעברנו. מאות יהודים שבו לצור מחצבתם. רבים התחילו ללבוש ציצית ולהניח תפילין. מליוני ספרי תהילים נאמרו. עשרות ספרי תורה הוכנסו זכר לקדושים. שיעורי תורה התרבו. דודינו שלח ידו מן החור, מעינו המו וחמרמרו ושינינו כיוון. והנה, לקראת השבת שבה קראנו על הסתר פנים, ראינו גילוי פנים מתוך ההסתרה. השי"ת שם את הקללות על אויבינו והשמידם. ואם זה כך בהסתר פנים תארו לעצמכם איך נראה כאשר אנחנו בגילוי פנים. לכן, השנה כאשר נעמוד לפני השי"ת כבני מרון כדאי שנבקש דבר אחד שיש בו הבל. נתמקד ב"ותמלודך אתה הוא ה' אלוקינו מהרה לבדיך". כאשר תבוא הגאולה כל העניינים יבואו לפתרון המלא. לא יהיו ולים ולא יהיו עניים. לא יהיו מעוכבי שידוכים ולא חסרי שלום בית. נכוון היטיב כבר בתפילת ערבית של ליל ראש השנה, שימלודך על כל העולם כולו בכבודו ויופיע בהדר גאון עוזו על כל יושבי תבל. אזי ידעו כל פעול ויבין כל יצור שהשי"ת אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה. כעמו וצאן מרעיתו, זאת אמורה להיות השאיפה והתפילה. לרומם שוב כבוד שמיים. אזי, לא רק נכתב ונחתם לאלתר להיים טובים בספרן של צדיקים, נזכה לסיפא של תפילת עלינו לשבח שהיא ראשית סדר מלכיות, כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלודך בכבוד ככתוב בתורתך, ה' ימלודך לעולם ועד. הלוואי שנכה. יהי רצון שהיה ת'היה ש'נת פ'תיחת ה'מקדש כאשר עם ישראל ממליכים את השי"ת בירושלים הבנויה במהרה בימינו, אמן ואמן. שנה טובה ומתוקה לכל בית ישראל בכל מקום שהם.

מי מלל לאברהם. לשון שבה ומשיבות הוא, לאו מי הוא וכמה הוא גדול וקומר הצטחתו ומצטיח ועוסה. לשון הרמב"ן. הוי אומר, ביום זה אמורים להתחבר ל"ברוך שומר הבטחתו" לא פחות מליל הסדר. ניתן להבין זאת בתוספת דברי הספורנו "ואברהם בן מאת שנה, ועם כל זה מל את בנו ולא חס על אוחו בן זקונים". הנה אברהם אבינו שלא חס על עצמו, אבל כרחם אב על בנים, היה מתאים (לדעת הספורנו) שלא ימול את בנו. אבל כחלק לייסוד עם דבק בקונו, ודאי שחס על רוחניותו של בנו. כי לכך הקב"ה נתן לו בן, כדי לשמור על רצף של השרשרת הקדושה של עם ישראל. זהו ההליכה בדרכו של הקב"ה לשמור על הברית, ההבטחה. זה מביא ומקשר אותנו לקריאה של יום השני, העקדה. הנה דבריו המדהימים של הספורנו בפתחת העקדה. "נסה את אברהם כיון שיהיה בפעל אהב וירא כמו שהיה זכה וצדיק ידמה יותר לצוראו שהוא טוב לעולם בפועל כי אמנם הכונה במליאת האדם היתה שידמה לצוראו כפי האפשר כאשר העיד באמרו נעשה אדם כללמנו

כלמותנו". מהו מבחן האהבה, קיום ההבטחה, לעמוד בדיבור, דבקות במטרה. בזה יבוא הנוצר להיות בדומה ליוצר עד כמה שזה ניתן. לכן "היחיד" ביקש מה"אחד" (אחד הי'ה אברהם) את יחידו, אהובו. כשם שהקריבו בברית קודש כן יש להעלותו למעלה מזה כלשון הרמב"ן "קח נא את בנך את יחידך. זעזור היותו בן הגזירה, והוא לבדו אשר יקרא לו זרע קראו יחידו, וזו הלשון להגדיל המלכה, אמר קח נא את בנך היחיד האהוב ילחך והעלהו עולה לפני". זה המכוון של להיות דבוק, לקרבן אקריב לו את נפשי היחידה. ביסוד זה אנו מחוייבים להמשיך בחוט משולש אשר לא יינתק, כמבואר בספורנו פרשת האזינו שנקרא ביום השלישי "כי שם ה' אקרא, הנה קורא שם ה' הוא המתפלל כאמרו קראתי שםך ה' מזכור תחתיות וכן ושמאל בקוראי שמו קוראים אל ה' והוא יענם, אמר א"כ כאשר התפלל על קבוץ גלויות באמרי כנשר יעיר קנו ועל ביאת המשיח באמרי ה' דד ינחנו וצסוף השירה באמרי הריננו גויים עמו אתם שידעתם גדלו במופתים שכליים מזכורים בתורתו, הבו גדל לאלהינו, אל תיחסו אליו השתנות על מה שסופר בשירה מהעתידות לישראל ושיהפך לכם לאויב כי ידעתם במופתים תורתו שהוא חלור בלתי משתנה לא קלרה ידו מהושיע ולא כזדה אוננו משמוע וגם כן לא תיחסו אליו עול אחרי שידעתם במופתים כי תמים פעלו במלאכות, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, וזוה נודע: כי כל דרביו משפט, לרכי טובו ומדת דינו כולם משפט בלי ספק: אל אמונה, נאמן כמה שנסבע לאצות להיטיב לבנים בזכותם של אצות: ואין עול, בהצילו פורענות: צדיק, לזקות אהב ובלדקתו לא יטוש את עמו: וישר הוא, שלא לקפח שכר כל צריה". כל עניין התפילה והשבח וההמלכה, מלבד חידוש הרעות על ידי הרועה, זהו חידוש האמונה של האמונה. שעל כל מדה ומדה הוי מודה לו כי הכל מאתו. וביותר שמחשב את המחשבות כמו שמזכירים בהפטרות יום הראשון דמלכות מתפילת חנה ע"פ רש"י כי אל דעות ה'. יודע מה שבלבצכס: ולו נתבנו עלילות. כל מעשי האדם נמנין לפניו. לכן, הבו גדל, כי מי מאיתנו לא ברור מה עובר במחשבותינו, לכן, בעת פרעון נדע לשבחו שהרי כוון בדיוק, משלם לאיש כגמולו. ברגע כזה אנו מטים לדברי ההפטרות של ירמיה מיומא אריכתא ע"פ המלבים "מרחוק ה' נראה לי ואז יראה להם מרחוק, שהגם שיעמוד עוד מרחוק וההשגחה תהיה מעוטפת צנסים נסתרים, כזר יראוהו מרחוק ויכירו כי משגיח עליהם, ע"י שיקל מעליהם עול הגלות וימלאו מרגוע, ואז יאמר ה' עליהם אהבת עולם אהבתיך, כי תתעורר אהבת כלולות שהיו ציניהם מעולם, וע"י האהבה הזאת משכתיך מן הגלות במדת החסד, וזה נגד אהבת כלולתיך וחסד נעוריד, שהחסד יצא לצסוף ע"י אהבת עולם, והאהבה תצא ע"י מלאכת חן במדבר, שימלאו חן בעיניו ע"י אורך הגלות וע"י מה שסבלו על דבר כבוד שמו, ויגאלם ויהיה להם לאלהים צחסדו". זה הזמן להכיר ולחדש ברית אהבתנו לנצח נצחים.

וירא את המקום, ראה ענו קשור על ההר. זה הסימן של השראת השכינה, ענו קשור. אך, כאן וירא יכול להיות בפירוש של ראייה וגם בפירוש של הבנה. הוא הבין שזה המקום שמכאן מתקבלות התפילות. הבין את כל המאמץ שהיה צריך להקדיש להגיע למחוז חפצו, שהוא שער השמים. המקום שיש להכשיר, ראשיתה יש להעפיל ולעלות ההר. אח"כ יצטרכו גם לכבוש את השדה כדי שיוכל להקרא בית. לא כאברהם שקראה הר, כי מי יעלה בהר ה'. יחידי סגולה. ולא כיצחק שקראו שדה, כי ציון שדה תחרש. אבל כדי להיות בית, יש קודם להכין את ההר. ברגע שהרכסים ייהפכו לבקעה, יש להכין הבקעה – השדה לקראת היותו בית. יעקב אבינו אכן, היגיע אל המוכן. בית א'. זה ההבנה, שמוכן להכין את עניין יסוד המקום להיותו בית, כמו שדוד המלך הכין את היסודות של הבית למרות שלא זכה לבנותו. זה יסוד השורש והעבודה בעבודת

השי"ת, ההכנה לקיום המצוה, ההכנה ללימוד, ההכנה לתפילה, ההכון לקראת א'. מתי נדע שאכן אנחנו מוכנים ומזומנים, כאשר נראה את המקום מרחוק.

היום, הימים העתידין כמו עד היום הזה שכל המקרא שכל הדורות הצאים הקוראים את המקרא הזה אומרים עד היום הזה על היום שנומדים בו, ומ"א ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהלילס מן הפורענות כדי שיאמר היום הזה שכל הדורות הצאים בהר ה' יראה אפרו של יצחק לצור ועומד לכפרה. שני הפירושים אחד הם. זאת אומרת, שעד היום אנחנו עומדים בזכות העקדה, נעקדנו כצאן לטבח יובל עשרות פעמים במשך אלפיים שנות גלות, בכח עקדת יצחק, לצרף עפר לעפר, עד כי שחה לעפר נפשינו. מכאן יש לקוות שאכן ה"קומה עזרתה לנו" ממהרת לבוא למען שמו באהבה. לא עד היום הזה אלא עוד ביום זה.

היום הרת עולם. מלשון הריון. וידוע שלפני כל לידה משביעים את התינוק להיות צדיק. ממילא, בכל ראש השנה, נולדים מחדש, יש שוב הזדמנות לראות לקיים את השבועה במילואה. ללא חכמות. היום יעמיד במשפט כל באי עולמים. עולמים דווקא. הרי נאמר שלא אומרים הלל בראש השנה שספרי החיים והמתים פתוחים לפניו. כדי אכן לבדוק את ה"בושנו מכל דור". אבל, עדיין יש סיכוי להחזיק מעמד. כי נפלת קמתי. אבל הקימה צריכה להיות לשוב למעמד. אם כבנים אם כעבדים. או כמו בני בכורי ישראל, כי נער ישראל ואוהבהו. היינו להיות תמים בדרכי השי"ת. כמו ישראל סבא. או כמו, עבדי השי"ת. לא כן משה עבדי בכל ביתי נאמן הוא. ביטול מוחלט לרבונו של עולם בכל זמן ועידן. או כיהושע עבדי, שדאג לכל הלומדים שיוכלו ללמוד מתוך הרחבה. כמו יהושע אשר בלילה ההוא כאשר שמע מהמלאך, עתה באתי, על ביטול התורה של כעת, מיד התישב ללמוד כל הלילה. הוא לקח אחריות מלאה. או כמו לעבד ה' לדוד. אשר קבל כל ייסוריו באהבה. ולא עוד אלא שדרש אם אני חטאתי פגע בי ובמשפחתי ואלה הצאן מה עשו. אם כבנים רחמינו כרחם אב על בנים, הרחמנות הטבעית. אל תסתר פניך ממנו. ואם כעבדים, אזי אין ברירה. חייבים את ערותא דלתתא, נשווע ועינינו לך תלויים, עד שתחנינו ותוציא כאור משפטינו איום קדוש.

ארשת שפתינו יערב לפניך, דוד המלך אומר בתהילים, וארשת שפתינו בל מנעת סלה. מבאר רבינו בחיי, בראשית עולה י' בארשת, עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. ידוע גם מאמר חז"ל, אמר רב המנונא כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. כמו כן נאמר כל העונה אמן יהא שמי"ה רבה בכל כוחו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. הנה, הקב"ה ברא באדם כוח נפלא של כח הדיבור. כאשר האדם מקלס לבוראו, כדבעי, נעשה עמו שותף, כי בדבר ה' שמים נעשו. אבל, כדי להיות שותף, יש להבין, ה' בעוזך ישמח מלך. מאן מלכי, רבנן. העוסקים בהוויות דאביי ורבא. הם הם, השמחים בחדות מעוז השי"ת. מאלו לא מנע השי"ת ארשת שפתותיהם. הם אכן זוכים לחיים כמבואר בפרק. חיים שאל ממך, נתת לו אורך ימים עולם ועדך. שהרי מי שדבק בנצחיות התורה הרי הוא קיים לנצח. ממילא, מתחננים אנחנו, היות שבראש השנה נעשה שותפים עמך בורא עולם השני אופנים, אם באמירת ויכולו, אם באמן יהא שמי"ה רבה, ממילא, קבל ארשת שפתינו כאילו אנחנו מלכים.

שנהי"ה לראש ולא לזנב, וקשה הרי אומרים הי"ה זנב לאריות ולא ראש לשועלים. אלא, בראש השנה מבקשים להיות ראש, ראש דברך אמת, מה ראש דבריו אנכי ה' אלוקיך. ממילא רוצים שוב לשמוע ראשית הדברים, וישמיענו שנית לעיני כל חי, אני ה' אלוקיכם.

האזינו השמים, שאני מתרה בהם בישראל ותהיו אתם עדים בדבר שכך אמרתי להם שאתם תהיו עדים וכן ותשמע הארץ ולמה העיד בהם שמים וארץ אמר משה אני בשר ודם למחר אני מת אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית מי בא ומכחיקם לפיכך העיד בהם שמים וארץ עדים שהם קיימים לעולם ועוד שאם יזכו יבואו העדים ויתנו שכרם הגפן תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים יתנו טלם ואם יתחייבו תהיה בהם יד העדים תחלה ועלך את השמים ולא יהיה מטר והאלמה לא תתן את יבולה ואח"כ ואצלם מהרה על ידי העובדי כוכבים. הנה יסוד הדברים ההאזנה וההקשבה. השמים והארץ יאזנו את הדברים ששמעו וידעו מתי יש להעניש ומתי יש לתת שכר. וביותר נלמד ממה שרש"י כבר האיר לנו בפרשת נצבים וז"ל " ד"א העידותי צמם היום את השמים וגו' א"ל הקב"ה לישראל הסתכלו בשמים שצרחתי לשמם אתכם שמה שאתם שמה לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם כענין שנאמר וזרח השמש וצא השמש הסתכלו צאריך שצרחתי לשמש אתכם שמה שינתה מדתה שמה זרעתם אותה ולא למחה או שמה זרעתם חטים והעלתה שעורים ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאים אין מקבלין פורענות לא שינו את מדתם אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה". הנה, מוטל עלינו ללמוד את השירה הזאת באופן שנלמד ממדת השמים ואת הארץ, ניתן להשיג מידה זו רק אם נקנה את מדת ההקשבה וההאזנה, להקשיב לזעקת הזולת, לאזן את הדברים ולפעול בהתאם. אזי, נזכה שגם לנו, הדברים יהיו מאוזנים.

הצור תמים פעלו, אע"פ שהוא חזק כשמביא פורענות על עובדי רבנו לא בשטף הוא מביא כי אם צדין כי תמים פעלו: אל אמונה, לשלם ללדיקים לדקתם לעוה"צ ואע"פ שמאחר את תגמולם סופו לאמן את דבריו: ואין עול, אף לרשעים משלם שכר לדקתם בעוה"ז: צדיק וישר הוא, הכל מלדיקים עליהם את דינו וכך ראו וישר להם לדיק מפי הבריות וישר הוא וראוי להלדיקו. הנה, בעולמינו, הבשרי והצמא דם, איננו מתחשבים במצוות והלכת בדרכיו, איננו מפנימים את הנאמר בספר תומר דבורה להעביר על מידתינו. ברגע יש לנו חשבון והחלטנו שיש עלינו לסגור, נשתמש בכל האמצעים העומדים לפנינו אפילו אם הם לא ברשותינו. לא כן הדבר בעולמו של הקב"ה. כל עוד שיש תקווה של תשובה, לא יחפוץ במות המת, שואלים, הלא היא צריך לומר יחפוץ במות החי, מהו במות המת. אלא, מדובר במי שיש לו גזר דין מות, רשעים בחייהם קרויים מתים. ואף על פי כן הקב"ה ממתין ומצפה וחפץ בהצדקו. גם, כאשר כלו כל הקיצין, אין הקב"ה בא עליו כפי יכולתו, אלא כפי יכולת הרשע לקבל. גם זאת, בטרם הפורענות יאכל שחרו כדי מעשיו הטובים. השאלה המקשה תמיד באמונה ובטחון של צדיק ורע לו, היא היא התשובה של שירה זו, לכן נצטוונו לשימה בפיהם, שנאמן בעל מלאכתך לשלם לך שכר פעולתך. ברגע שמפנימים אמונה זו ממילא ידעו שאין עול. הוי אומר, המאזין המקשיב המביט ומבין, איך שהכל בעולמו של הקב"ה ישר ולולי חשבונות הרבים שאנו מבקשים, מזמן היינו נגאלים.

